

ється національна свідомість українського народу, а також дає можливість більш поглиблено сформувати уявлення про рівень його правосвідомості. Відтак, можна виявити характер внеску українського народу в еволюцію права України, яке формувалося відповідно до положень романо-германської правової сім'ї.

Позитивною рисою рецензованого навчального посібника є те, що автор використовував різні методи: філософські, загальнонаукові та спеціально-наукові. Засадничим є діалектичний метод, поєднаний з методом філософського плюралізму (діалогу). В умовах методологічного плюралізму це дало змогу уникнути монополізації права на істину лише з допомогою одного методу наукового пізнання, розкрити досліджувані процеси об'єктивно, повно та всебічно. Це дало право авторові навчального посібника викласти своє бачення чи хоч би сформувати власне ставлення до проблем, визначених у посібнику. Для розкриття змісту основних розділів посібника було використано цивілізаційний підхід до аналізу історико-правової дійсності, яка впливала на зародження, становлення та розвиток правового регулювання суспільних відносин на українських землях від найдавніших часів і до сьогодення. Використання загальнонаукових методів – системного, структурного, функціонального – допомогло розкрити основні політико-правові й соціально-економічні чинники, що вплинули на формування і функціонування норм та інститутів цивільного, кримінального й процесуального права в Україні. Використання таких спеціально-наукових методів, як історико-правовий, формально-юридичний, порівняльно-правовий, хронологічно-проблемний та інших дало змогу проаналізувати становлення і розвиток в Україні інститутів цивільного, кримінального та процесуального права, які в сукупності становлять основу правового регулювання суспільних відносин.

Новаторством у навчальному посібнику є детальне висвітлення правового регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин у етнорелігійних громадах на українських землях у XIV–XVIII століттях. Значну наукову цінність має розкриття регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин на українських землях за звичаєвим правом XIV–XVIII століть.

Праця має велике практичне значення, адже одержані результати розширюють історико-правові знання про регулювання найважливіших суспільних відносин, зокрема цивільних, кримінальних та процесуальних на українських землях від найдавніших часів і до сьогодення. Крім цього, матеріали посібника сприяють поглибленню і збагаченню української історико-правової літератури щодо становлення й розвитку правового регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин в Україні. Навчальний посібник має практичне значення для науково-дослідної сфери, зокрема для подальших розробок під час вивчення історії правового регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин у різні історичні періоди, а також у процесі науково-дослідної роботи з історії держави і права студентів, магістрантів, аспірантів; у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін та підготовки підручників і навчальних посібників, зокрема таких як: «Історія держави і права України», підготовки курсів лекцій, а також на заняттях у системі правового виховання для формування духовності та морально-правового світогляду студентів; у правотворчості – для розробки та вдосконалення правових норм у сфері регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин на основі історико-правового досвіду.

Навчальний посібник становить безумовний інтерес для широкого загалу читачів та є помітним внеском в розвиток історико-правової науки України.

С. П. РАБІНОВИЧ

Сергій Петрович Рабінович, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного права Львівського національного університету ім. Івана Франка

ФУНДАМЕНТАЛЬНА ПРАЦЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ СУМІЖНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ*

В епоху конвергенції, коли діяльність, пов'язана з мовленням, більше не обмежена традиційними платформами дистрибуції інформаційного контенту, відбуваються кардинальні зміни у теле- та радіоінформаційному просторі. Однак сучасне законодавство ігнорує вплив технологічного прогресу на мовленнєву діяльність, що створює суттєві перешкоди для забезпечення адекватної та дієвої правової охорони суміжних прав суб'єктів інформаційної діяльності та вказує на необхідність їхнього негайного усунення шляхом підвищення ефективності законодавчих норм.

Незважаючи на зазначену динаміку розвитку інформаційно-мовленнєвих відносин, обрана У. Б. Андрусів тематика недостатньо ґрунтовно досліджена і в наукових джерелах. Окрім поодиноких публікацій на рівні наукових статей та тез доповідей на наукових конференціях, теоретичні положення щодо

© С. П. Рабінович, 2014

* Рецензія на кн.: Андрусів У. Б. *Правова охорона прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організацій мовлення в Україні* : моногр. – К. : Видавництво Ліра-К, 2014. – 176 с.

охорони прав організацій мовлення на власний інформаційний продукт не знайшли достатнього наукового висвітлення.

З огляду на зазначене, звернення автора до проблем охорони суміжних прав організацій мовлення на програми (передачі) слід визнати правильним, науково сміливим, своєчасним і перспективним, таким, що відповідає сучасним запитам цивілістичної науки, нормотворчої й правозастосовної практики суб'єктів інформаційної діяльності.

Як свідчить зміст монографії, у результаті проведеного дослідження У. Б. Андрусів здійснено теоретичне узагальнення і нове розв'язання наукового завдання, що полягає у розробці концепції правової охорони суміжних прав організацій мовлення на створювані ними програми (передачі) та систему заходів, спрямованих на її реалізацію, шляхом удосконалення законодавства та практики його застосування.

Робота є цілком самостійним і цікавим дослідженням, у якому широко розкривається тема та викладено обґрунтовану авторську концепцію. Виклад матеріалу доступний, логічний і юридично грамотний. Послідовно розкриваються, аналізуються й аргументуються положення, винесені на захист. Їх зміст доказово розкривається за допомогою методів емпіричного та теоретичного дослідження.

Зроблені висновки й узагальнення у творчій роботі відповідають загальному контексту та спрямованості дослідження. Теоретичний рівень і практична цінність наукових положень, висновків і рекомендацій, відображених у роботі, безпосередньо пов'язані з достатнім ступенем їх обґрунтованості й достовірності.

Автор старанно опрацювала широке коло літературних джерел, що дало їй змогу всебічно і критично проаналізувати теоретичні та практично-прикладні аспекти обраної тематики. Зібраний матеріал опрацьований з використанням широкого кола методів дослідження, що також є запорукою досягнення істини в ході наукового пошуку. Потрібно зазначити, що при дослідженні обраної тематики автор зверталась до законодавства низки зарубіжних країн та документів Постійного комітету з авторського права і суміжних прав ВОІВ, що допомогло їй підготувати важливі пропозиції щодо удосконалення українського законодавства.

Науковий апарат дослідження є достатньо високий. Теоретичні положення та основні висновки дослідження в цілому вносять істотний вклад у науку цивільного права та є підґрунтям для подальших наукових розвідок. Практична значимість положень роботи обумовлена можливістю їх використання у законодавчій та правозастосовній діяльності.

У. Б. Андрусів показала вміння самостійно вести коректну наукову полеміку, формулювати власні висновки і обґрунтовувати їх. Вдалим та доречним є наведення прикладів судової практики, їх аналіз та відповідні пропозиції щодо вирішення спірних питань.

Монографія написана грамотно, відчувається авторський стиль. Науковим положенням та висновкам, які сформульовані у ній, притаманний високий ступінь новизни.

Обґрунтованою є пропозиція про необхідність застосування принципу технологічного нейтралітету при розробці понятійно-категоріального апарату у сфері мовлення, оскільки в епоху розвитку новітніх технологій неможливо урахувати усі способи поширення інформаційного контенту, а правова охорона повинна надаватись організаціям мовлення незалежно від того, було розповсюдження програм (передач) традиційним, чи ні.

Заслуговує на підтримку зроблений У. Б. Андрусів висновок про доцільність диференціювати телерадіомовну систему на два сегменти: суспільний та приватний. Науковий інтерес викликає розроблена авторська концепція утвердження суспільного мовлення в Україні.

Варто погодитись з тезою автора про те, що інститут виключних прав цілком присвячений регулюванню правового режиму інформації.

Цікавим видається дослідження правової природи різноманітних способів дистрибуції інформаційного контенту. На підставі проведеного аналізу запропоновано дефініції, які слід використовувати при з'ясуванні сутності окремих видів мовлення.

Науковий інтерес викликає також пропозиція щодо збільшення обсягу майнових правомочностей теле-радіоорганізацій, зважаючи на розвиток новітніх технологій.

Виходячи із проаналізованих положень роботи, є підстави для наступного висновку: монографія У. Б. Андрусіва є повним, логічним, завершеним та самостійним науковим дослідженням, воно вносить вагомий внесок в українську юридичну науку про інтелектуальну власність. У цілому праця свідчить про належний потенціал автора, його юридичну грамотність та вміння застосовувати набуті знання для аналізу конкретних положень. Пропозиції та висновки, обґрунтовані науковцем, мають теоретичне і практичне значення, спрямовані на розв'язання конкретної наукової задачі, прикладної проблеми та удосконалення окремих засад цивільного законодавства.

Можна з впевненістю стверджувати, що рецензована праця є доступною для сприйняття не лише фахівців-правознавців, а й представників інших галузей права.

На нашу думку, представлена монографія є сучасним та змістовним виданням, яке може бути використане науковцями, викладачами відповідних дисциплін, практичними працівниками, а також буде цікавою для широкої аудиторії.

П. Д. БІЛЕНЧУК

Петро Дмитрович Біленчук, кандидат юридичних наук, доцент кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ТА ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУДОЧИНСТВІ, ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КАДРОВІЙ РОБОТІ*

Реформування системи правничої освіти, юридичної науки, експертної, слідчої, прокурорської, адвокатської, судової, правоохоронної й правозахисної практики в Україні сприяє виходу вітчизняної освіти, науки і практики на новий світоглядний рівень.

Очевидно, що пріоритетними завданнями для нашої країни в третьому тисячолітті є модернізація, оптимізація, удосконалення і трансформація вищої юридичної освіти відповідно до вимог Загальної Декларації прав людини, Європейської конвенції з прав людини, положень Лісабонської стратегії та принципів Болонського процесу, а також доктринальних засад Педагогічної Конституції Європи.

Один із напрямів трансформації, вдосконалення та модернізації правничої освіти, юридичної науки, експертної, слідчої та судової практики – це проведення системних новітніх наукових досліджень, які відображають теоретичні й практичні аспекти правосуддя, судочинства, правоохоронної і правозахисної діяльності.

У зв'язку з цим поява системних наукових досліджень з пріоритетних напрямів у галузі правосуддя, судочинства та правоохоронної діяльності в умовах розбудови Української держави є своєчасним і важливим здобутком юриспруденції.

Нещодавно опублікований збірник наукових праць «Криміналістичні та психофізіологічні методи дослідження в судочинстві, правоохоронній діяльності і кадровій роботі» рекомендований до друку Вченою радою Київського університету права НАН України, у якому системно викладено результати наукових досліджень фахівців у галузі правосуддя, судочинства, криміналістики, юридичної психології.

Відомо, що сучасне наукове забезпечення правосуддя, судочинства, правоохоронної, правозахисної і кадрової роботи являє собою сьогодні надзвичайно актуальну проблему, що особливо цікавить працівників органів виконавчої і судової влади, співробітників правоохоронних органів, безпекознавців, криміналістів, судових експертів у період реформування чинного законодавства й розвитку нових засобів, методів та грід-технологій пізнання, доказування, розслідування.

У рецензованому збірнику наукових праць містяться дослідження широкого кола теоретичних і практичних проблем, що стосуються детективознавчих, розшуковознавчих, криміналістичних, психофізіологічних та процесуальних питань впровадження новітніх наукових досягнень у практичну діяльність органів юстиції, правосуддя і судочинства.

Збірник наукових праць «Криміналістичні і психофізіологічні методи дослідження в судочинстві, правоохоронній діяльності і кадровій роботі» структурно складається зі вступного слова ректора Київського університету права НАН України, професора, заслуженого юриста України Ю. Л. Бошицького та трьох розділів, у яких ґрунтовно висвітлюються особливості криміналістичного і психофізіологічного забезпечення правосуддя та судочинства, доктринальні засади формування сучасної криміналістичної і юридичної психології, а також правові й процедурні можливості використання поліграфа у правозастосовній діяльності.

Слід зазначити, що питання актуальності, новизни і практичної значущості техніко-криміналістичного та тактико-психологічного забезпечення органів юстиції, правосуддя, судочинства є пріоритетним напрямом у діяльності Київського університету права НАН України, який визнаний базовим навчальним закладом Національної академії наук України з підготовки юристів вищої кваліфікації. У цьому навчальному закладі створено унікальний музей криміналістики, обладнаний новітньою криміналістичною технікою навчальні лабораторії, постійно проводяться круглі столи, наукові семінари, майстер-класи, наукові конференції з актуальних проблем сучасної криміналістики.

Тому опубліковані в даному збірнику наукових праць результати спільних зусиль криміналістів, судових психологів, поліграфологів, які торкаються криміналістичних і психофізіологічних засобів пізнання, доказування, розслідування – це необхідна умова оптимального використання техніко-криміналістичних і тактико-психофізіологічних засобів, методів і технологій для дослідження цілей правосуддя й судочинства.

Вважаємо, що матеріали результатів роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Криміналістичні і психофізіологічні методи дослідження в судочинстві, правоохоронній діяльності і кадровій роботі», які опубліковані в рецензованому збірнику наукових праць, знайдуть своє практичне відображення у відповідних освітніх, наукових і праксеологічних заходах українського державотворення.

© П. Д. Біленчук, 2014

* Рецензія на кн.: Криміналістичні і психофізіологічні методи дослідження в судочинстві, правоохоронній діяльності і кадровій роботі : зб. наукових праць міжнародної науково-практичної конференції / Київський університет права НАН України : [редкол: Бошицький Ю. Л., Чернецька О. В., Семаков Г. С.]. – К. : Вид-во «Ларс-принт», 2014. – 252 с.